

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-683/2014. számú ügyben**

Előadó: dr. Győrffy Zsuzsanna

A vizsgálat megindítása

A panaszos édesanya a 2009-ben született gyermekével való kapcsolattartása ügyében kérte a segítséget. A kislányt a bíróság az édesapa gondozásába helyezte, és az anyai kapcsolattartást szabályozta. Tekintettel arra, hogy 2012 szeptemberétől az édesapa akadályozza a kapcsolattartást, a panaszos Budapest Főváros Kormányhivatala XVI. kerületi Gyámhivatalától (a továbbiakban: gyámhivatal) végrehajtást kért. Sérelemzte, hogy a 2012-ben elmaradt kapcsolattartások tekintetében a gyámhivatal hónapokig nem hozott döntést, és mindössze egy alkalommal figyelmeztették az apát. Kifogásolta azt is, hogy a 2013-ban benyújtott végrehajtási kérelmeiről beadványa Hivatalomhoz való benyújtásáig (2014. január 23.) a gyámhivatal érdemben nem döntött. Nem tudja elfogadni, hogy a rendészeti szerv segítségével való végrehajtást a gyámhivatal – hivatkozva arra, hogy az a gyermek részére hátrányos – elutasítja. Álláspontja szerint ugyanis, ha a végrehajtásban képzett, civil ruhás rendőrök vennének részt, akkor abból a gyermek nem érzékelne semmit.

A beadvány alapján felmerült az Alaptörvényben nevesített jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság követelménye, a tisztességes eljáráshoz való jog, továbbá a gyermeki jogok sérelmének gyanúja, ezért az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) 20. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam.

A gyámhivatal vezetőjétől tájékoztatást és az ügyben készült dokumentumok másolatának rendelkezésemre bocsajtását kértem.

Az érintett alapvető jogok

- A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye. „*Magyarország független, demokratikus jogállam.*” (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés)
- A tisztességes eljáráshoz való jog „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.*” (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés)
- A gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: „*Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.*” (Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés)

Az alkalmazott jogszabályok

- 1991. évi LXIV. törvény, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről (Gyermekjogi Egyezmény)
- 2004. évi CXL. törvény, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól (Ket.)
- 1952. évi IV. törvény, a házasságról, a családról és a gyámságról (Csjt.)
- 1997. évi XXXI. törvény, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.)
- 149/1997. (IX. 10.) Korm. Rendelet, a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról (Gyer.)

A megállapított tényállás

A rendelkezésemre álló dokumentumok és egyéb információk alapján a következő tényállás rögzíthető. A panaszos kapcsolattartás végrehajtására vonatkozó kérelmét a gyámhivatal első ízben 2012. 09. 04-én iktatatta, ezt követően az apát három ízben idézte.

Az első idézést az apa nem vette át, a második alkalommal a gyermek betegségére hivatkozva mentette ki magát. A férfi a harmadik idézésre sem jelent meg a hatóság előtt. A gyámhivatal a kapcsolattartási konfliktusok miatt 2012. október 17-én a jegyzői gyámhatóságot¹ védelembe vételi eljárás lefolytatására kérte, az apát pedig az elmaradt kapcsolattartások tekintetében írásbeli nyilatkozattételre szólította fel. Az apa válasza 2012. november 5-én érkezett a gyámhivatalhoz. A hatóság 2012. december 7-én kelt végzéseiben a panaszos végrehajtási kérelmeit kilenc elmaradt kapcsolattartás vonatkozásában elutasította, hat kapcsolattartási kérelemnek pedig helyt adott. Az apa a döntéseket megfellebbezte. A másodfokú hatóság új eljárás lefolytatására kötelező döntését a gyámhivatal 2013. február 21-én érkezett.

A panaszos 2013 februárjában – a Fővárosi Törvényszék 2013. január 21-én hozott ítéletére hivatkozva – újabb végrehajtási kérelmet nyújtott be. A gyámhivatal az ügyben az apát, továbbá tanúkat idézett, a bíróságtól az ítéletek megküldését kérte. A hatóság a végrehajtási eljárást a BP16C/001/69/26/13. számú, 2013. március 13-án kelt végzésével – a bíróság tájékoztatásának beérkezéséig – felfüggesztette.

A bíróság választát 2013. április 11-én érkezett a gyámhivatal, az eljárás felfüggesztését 2013. április 18-án megszüntette, az apát május 3-ára beidézte. Megkereste továbbá a rendőrséget és a gyermek óvodáját. Az apa az idézésre nem jelent meg, ezért a gyámhivatal igazolási kérelem benyújtására szólította fel. Az apa választát a gyámhivatal 2013. május 28-án iktatta. A panaszos a 2013. május 17-én és 18-án elmaradt kapcsolattartások végrehajtását is kérte. A gyámhivatal az apát 2013. június 19-ére ismét idézte. Ezen időpontban a férfi megjelent a gyámhivatalnál és nyilatkozatot tett. A férfi korábban és ezt követően is hosszú levelekben taglalta, hogy véleménye szerint a gyermek édesanyja hogyan él vissza kapcsolattartási jogával.

A megismételt eljárás keretében a 2012. évben elmaradt kapcsolattartások ügyében a gyámhivatal a 2013. július 22-én, illetve július 23-án kelt végzéseivel döntött (a kérelmek egy részét elutasította, más időpontokban az apa önhibáját megállapította, figyelmeztette, majd eljárási bírássággal sújtotta). A végzések ellen vagy a panaszos, vagy a gyermek apja jogorvoslatot kért. A panaszos 2012-re vonatkozó végrehajtási kérelmeiről jelentésem írásba foglalásakor a döntések megszülettek.

A gyámhivatal 2013. augusztus 8-án az apát feljelentette a kapcsolattartás megghiúsítása, valamint kiskorú veszélyeztetésének alapos gyanúja miatt. A panaszos – 2013. február 22-én és február 26-án elmaradt kapcsolattartások – vonatkozó kérelmeit, a gyámhivatal, érdemben 2014. január 16-án utasította el. A 2013. május 17-én és 18-án elmaradt kapcsolattartás miatt a gyámhivatal az apát 2014. január 23-án pénzbírássággal sújtotta. A panaszos 2013 szeptemberétől folyamatosan nyújt be a gyámhivatalhoz végrehajtási és egyéb kérelmeket.

A gyámhivatal vezetőjének 2014. február 12-én kelt válasza szerint a panaszos 2013-ban beadott leveleire, végrehajtási kérelmeire vonatkozóan a válaszok és a döntések folyamatban vannak, illetve azokat postázták. A válaszadás idején a kiküldött iratok nagy részét a panaszos, illetve a gyermek apja még nem vette át.

A hivatalvezető véleménye szerint a panaszos 2013. elején beadott végrehajtási kérelmeinek elbírálása azért húzódott el, mert a végrehajtási kérelmekhez a panaszos a tanúk nyilatkozatát nem csatolta, azok pontatlanul, illetve elírással érkeztek a hatósághoz. A fellebbezési eljárások is késleltetik a jogerős döntéseket. Az eljárást és a döntéshozatalt hátráltatja az is, hogy a gyermek apja az idézéseket és döntéseket nem, vagy késve veszi át, az idézésekre nem jelenik meg.

¹ A védelembe vételi eljárás 2012. december 31-éig a jegyzői gyámhatóság illetékességébe tartozott.

Az apa a kapcsolattartás elmaradására vonatkozóan érdemi nyilatkozatot nem tesz, csak különböző írásos beadványokat csatol, olyan viszont-kérelmeket terjeszt el, melyek elbírálására a gyámhivatalnak nincs hatásköre nincs. Késlelteti az eljárást az is, hogy a bekért tanúnyilatkozatok nem pontosak, ezért azokat ismételtelen be kell szerezni.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint közigazgatási szerv, helyi önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat, kötelező tagság alapján működő köztestület, a Magyar Honvédség, rendvédelmi szerv, közigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerv e jogkörében, nyomozó hatóság vagy az ügyészség nyomozást végző szerve, közjegyző, törvényszéki végrehajtó, önálló bírósági végrehajtó vagy közszolgáltatást végző szerv (a továbbiakban együtt: hatóság) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

A Gyvt. 16. § (1) bekezdése szerint a gyermekek védelmét biztosító hatósági feladat- és hatásköröket a helyi önkormányzat képviselő-testülete, illetve a gyámhatóság gyakorolja.

A hivatkozott jogszabályok alapján az ügyben eljáró gyámhivatalra kiterjed vizsgálati hatásköröm. Az Ajbt. 1.§ (2) bekezdésének a) pontja szerint az alapvető jogok biztos tevékenysége során megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek jogainak védelmére.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztos a egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az állampolgári jogok országgyűlési biztos a következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott egyes alapjogi teszteket.

Magyarország Alaptörvényének és az Ajbt-nek a hatályba lépésével az alapvető jogok biztosaként is követni kívánom a fenti gyakorlatot, így míg az Alkotmánybíróság eltérő álláspontokat nem fogalmaz meg, eljárásom során irányadónak tekintem a testület eddigi megállapításait. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „*az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni*”.

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglalt felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi élel azt mondta ki azt, hogy „*az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket*.”

Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”

A fenti elvi jelentőségű tétellel összhangban vizsgálati megállapításaim érvrendszerének megfogalmazása, az egyes alapjogok, alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírói iránymutatás megszületéséig, az alkotmányszöveg változását, a tartalmi, illetve kontextuális egyezőséget is figyelembe véve – az alapvető jogok biztosaként továbbra is irányadónak tekintem az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően meghozott határozatai indokolásában kifejtett érveket, jogelveket és összefüggéseket.

Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján *Magyarország független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az Alkotmánybíróság szerint a jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is.²

Az Alaptörvény XXIV. cikke kinyilvánítja *a tisztességes eljáráshoz való jogot*. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet arra, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van. Irányadó alkotmánybírói tézis, hogy a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. A közigazgatás törvényessége akkor valósul meg, ha jogilag szabályozott eljárási keretek között működik, a jogkorlátozásra adott felhatalmazást pedig törvényi szinten pontosan kell meghatározni. Nem hagyható figyelmen kívül továbbá, hogy a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást. Az ügyfél közigazgatási határozathozatalra vonatkozó joga nem tehető függővé attól, hogy a közigazgatási szerv milyen időpontban hajlandó dönteni a hatáskörébe utalt ügyben. A közigazgatásnak ugyanis alkotmányos kötelessége, hogy a hatáskörébe utalt ügyben, az erre megszabott idő alatt érdemi döntést hozzon. A közigazgatási eljárás nem nélkülözheti a kötelező ügyintézési határidőket.

A gyermek a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése deklarálja. A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat.

Az Alkotmánybíróság a 114/2010. (VI. 30.) AB határozatában hivatkozta a gyermekek védelmével kapcsolatos jogszabályok főbb vonásaival kapcsolatos megállapításait: Eszerint a gyermekek védelmének alkotmányos alapja az Alkotmány 67. §, eszerint minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra,

² Vö. 9/1992. (I. 30.) AB határozat

amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges. A védelem és gondoskodás – a 67. § (1) bekezdésében szereplő sorrend alapján – a család, az állam és a társadalom kötelessége. Az Alkotmánybíróság szerint az állam szerepe a gyermekek védelmében és a róluk való gondoskodásban az, hogy meghatározza a gyermekek alapvető jogai érvényesítésének garanciáit, létrehozza és működtesse a gyermekek védelmét biztosító intézményrendszert.

III. Az ügy érdemében

A gyermekkel való kapcsolattartásra a vonatkozó jogszabályi rendelkezések szerint elsősorban a szülő jogosult. A különélő szülővel való személyes és közvetlen kapcsolatot fenntartása alapvető gyermeki jog. A különélő szülőnek joga és egyúttal kötelezettsége is a kapcsolattartás. A gyermeket nevelő szülő pedig köteles a zavartalan kapcsolattartást biztosítani.³

A Gyer 33. § (1) bekezdése szerint: *„A kapcsolattartás engedélyezése tárgyában hozott határozat végrehajtása iránti kérelem benyújtásának*

a) a kapcsolattartás pótlására, ennek hiányában a kapcsolattartásra – a kapcsolattartás engedélyezése tárgyában hozott határozatban – előírt határidő elteltétől, illetve

b) a (2) bekezdés szerinti veszélyeztető magatartás tudomásra jutásától számított 30 napon belül van helye.

(2) A gyermek fejlődését veszélyezteti, ha a kapcsolattartásra jogosult vagy a kapcsolattartásra kötelezett a kapcsolattartást rendező egyezségben, illetve a kapcsolattartás engedélyezése tárgyában hozott határozatban foglaltaknak önhibájából ismételten nem, vagy nem megfelelően tesz eleget, és ezáltal nem biztosítja a zavartalan kapcsolattartást.

(4) Ha a gyámhivatal az (1)-(2) bekezdésben foglaltak vizsgálata során megállapítja az önhiba fennállását, a végrehajtás iránti kérelem beérkezését követő naptól számított harminc napon belül végzéssel elrendeli a végrehajtást. A végrehajtást elrendelő végzésben a mulasztó felet

a) felhívja, hogy a végzés kézhezvételét követően esedékes kapcsolattartásnak a kapcsolattartás engedélyezése tárgyában hozott határozat szerinti időpontban és módon tegyen eleget, illetve hagyjon fel a gyermeknek a másik fél ellen történő nevelésével,

b) figyelmezteti az a) pont szerinti kötelezettség önhibájából történő nem teljesítésének jogkövetkezményeire,

c) kötelezi a kapcsolattartás megghiúsítása folytán keletkezett igazolt költségek viselésére.

(5) Ha a kapcsolattartásra jogosult vagy a kapcsolattartásra kötelezett a (4) bekezdés szerinti végrehajtást elrendelő végzésben foglalt kötelezettségének nem tesz eleget, a meghatározott cselekmény végrehajtása esetén igénybe vehető eszközökön túl a gyámhivatal kérelemre, a kérelem beérkezését követő naptól számított harminc napon belül végzéssel

a) a gyermekjóléti központ kapcsolatügyeletének, illetve a gyermekjóléti szolgálatnak a közreműködését vagy a védelembe vétel elrendelését kezdeményezheti, ha a kapcsolattartás gyakorlása konfliktusokkal jár, folyamatosan akadályokba ütközik, illetve a felek között kommunikációs zavarok állnak fenn,

b) a gyermekvédelmi közvetítői (mediációs) eljárás igénybevételét kezdeményezheti azzal, hogy amennyiben a felek bejelentik a gyermekvédelmi közvetítői eljárás

³ Gyer. 28. § (1) bek., Csjt. 92. § (1) bek.

igénybevételére vonatkozó szándékukat, a 30/A. § (2) bekezdése alapján felfüggeszti a végrehajtási eljárást.

(7) Ha a kapcsolattartásra kötelezett a gyermeket bizonyíthatóan folyamatosan a kapcsolattartásra jogosult ellen neveli és a kapcsolattartás engedélyezése tárgyában hozott határozatnak a (4)-(5) bekezdés szerinti végrehajtási intézkedések ellenére sem tesz eleget, a gyámhivatal

a) a gyermek elhelyezésének megváltoztatása iránt pert indíthat, feltéve, hogy az elhelyezés megváltoztatása a kiskorú gyermek érdekében áll,

b) feljelentést tesz a Gyszr. 8. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján a 2013. június 30-ig hatályban volt, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1978. évi IV. törvény) 195. § (4) bekezdése szerinti kiskorú veszélyeztetése, illetve a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 210. § (1) bekezdése szerinti kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása miatt.”

A Ket. 33. §-a alapján az első fokú döntést az eljárás megindulásától számított huszonegy napon belül kell meghozni és gondoskodni a döntés közléséről. Ha jogszabály ezt nem zárja ki, az ügyintézési határidőbe – egyebek mellett – nem számít be a hiánypótlásra, illetve a tényállás tisztázásához szükséges adatok közlésére irányuló felhívástól az annak teljesítéséig terjedő idő, az eljárás felfüggesztésének időtartama. A hatósági megkeresés vagy a döntés postára adásának napjától annak kézbesítéséig terjedő időtartamot az ügyintézési határidőbe ugyancsak nem számítható bele.

A Ket. vonatkozó rendelkezése szerint a hatóság köteles a döntéshozatalhoz szükséges tényállást tisztázni. Ha ehhez nem elegendőek a rendelkezésre álló adatok, hivatalból vagy kérelemre bizonyítási eljárást folytat le. Az eljárásban olyan bizonyíték használható fel, amely alkalmas a tényállás tisztázásának megkönnyítésére. A hatóság szabadon választja meg az alkalmazandó bizonyítási eszközt, a bizonyítékokat egyenként és összességükben értékeli, és az ezen alapuló meggyőződése szerint állapítja meg a tényállást.⁴

Megállapítható, hogy a gyámhivatal a 2012. évben indult végrehajtási eljárás során egyes kapcsolattartások meghíúsítása vonatkozásában az apa önhibáját állapította meg, és a Gyer-ben meghatározott szankciókat (figyelmeztetés, eljárási bíróság, védelembe vételi eljárás kezdeményezése) jogszerűen alkalmazta.

A hivatkozott jogszabályok alapján a 2012-ben folytatott végrehajtási eljárások elhúzódása nem róható fel a gyámhivatalnak, e tekintetben alapvető joggal összefüggő visszásságot nem állapítottam meg.

Az előzményi iratok és tapasztalatok alapján a gyermek apja sem a panaszossal, sem a hatósággal nem kívánt együttműködni. A panaszos 2013 februárjában és májusában elmaradt kapcsolattartások végrehajtására vonatkozó kérelmei tekintetében az eljárás jelentős mértékű elhúzódása és a hatóság késedelmes döntése azonban nem indokolható. *Az indokolatlanul késedelmes eljárás és döntés visszásságot okozott a jogállamiságból fakadó jogbiztonság követelményével, valamint a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben. Jogerős és végrehajtható döntések hiányában pedig sérül a gyermek kapcsolattartáshoz fűződő joga is.*

A visszásság megállapítás mellett megjegyzem, hogy a kapcsolattartási ügyekben folytatott eljárásokban, amikor mindkét szülő a másik szülő veszélyeztető magatartását hangsúlyozva folyamatos bizonyítási eljárást (tanúk meghallgatása iratok, beszerzése stb.) indítványoz, valamint az eljárás szempontjából irreleváns nyilatkozatokat és kéréseket terjeszt elő, az eljáró hatóság a gyermek legjobb érdekét szolgáló döntését – a rendelkezésére álló határidőben – a tényállás teljes körű tisztázása nélkül tudja csak meghozni.

A rendvédelmi szerv bevonásával kikényszerített kapcsolattartást aggályosnak tartom, álláspontom szerint az csak végső megoldásként a gyermek legfőbb érdekei érvényesülésének

⁴ Ket. 50. § (1), (4), (5) és (6) bekezdés

maximális figyelembe vételével kerülhet sor.

Végül – hangsúlyozva, hogy a hatáskörömet szabályozó törvény vizsgálati lehetőségemet a hatóságokra korlátozza – intézkedési lehetőségem magánszemélyekkel szemben akkor sincs, ha a rendelkezésemre álló adatok alapján a gyermek alapvető jogainak érvényesülését magánszemély sérti, vagy azok érvényesülését gátolja, mint a gyermeki jogok érvényesüléséért (is) felelős ombudsman elengedhetetlennek tartom felhívni a figyelmet az alábbiakra.

A Gyermekjogi Egyezmény és a Csjt. egyaránt rögzíti a gyermek jogát a különélő szülőjével való közvetlen és személyes érintkezéshez. A családjogi törvény a különélő szülőt nem csupán jogosítja, de kötelezi is a gyermekével való kapcsolattartásra. A gyermeket gondozó szülőt pedig kötelezi a zavartalan kapcsolattartás biztosítására. A Legfelsőbb Bíróság a 17. számú – a gyermek elhelyezésével kapcsolatos szempontokról szóló – Irányelvben elvi élel mutatott rá, hogy a házasság felbontásával nem szűnik meg a szülők közös felelőssége a gyermek sorsáért. A házasság felbontása ennél fogva nem járhat azzal a következménnyel, hogy szüleinek egyikét a gyermek elveszítse. Mind a szülőnek, mind a gyermeknek törekednie kell a szülő-gyermeki kapcsolat fenntartására, mert a gyermek érdekében az áll, ha továbbra is maga mellett tudja mindkét szülőjét. A gyermeknek az egyik szülőnél történt elhelyezése nem érinti a másik szülőnek azt a jogát és kötelességét, hogy a gyermeket rendszeresen látogassa, szeretetét kinyilvánítsa, a gyermekével való meghitt viszonyt fenntartsa.

Álláspontom szerint a kapcsolattartás a különélő szülők közötti kommunikáció, a gyermek érdekében való közös gondolkodás, együttműködés nélkül nem lehetséges. A gyermekkel életvitelszerűen együtt élő szülőt fokozott felelősség terheli a tekintetben, hogy a gyermek ne idegenedjen el másik szülőjétől. A különélő szülő felelőssége pedig, hogy a kapcsolattartás jogát a gyermek fejlődését elősegítve gyakorolja. A gyermek fejlődése szempontjából kiemelkedő jelentőségű, hogy mindkét szülőjével megfelelő kapcsolatban legyen, ennek hiánya, illetőleg a kapcsolattartási konfliktusok miatt folyamatos – olykor éveken át tartó – hatósági, bírósági eljárások akár az egész életére kiható mély lelki válságot okozhat. Mindez egyaránt érintheti a gyermek lelki egészségét, erkölcsi fejlődését a szociális készségeinek kialakulását.

Az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésében foglalt, a gyermek gondoskodáshoz és védelemhez való jogának biztosítása elsődlegesen a szülők kötelezettsége. Álláspontom szerint a felhívott alapjog érvényesülése szempontjából a szülők együtt/vagy különélése nem bír jelentőséggel, a családi élethez fűződő jog érvényesülését a szülők párkapcsolata megszűnését követően a szülő és a gyermek számára egyaránt biztosítani kell, melyért a kapcsolattartásra jogosult és kötelezett szülő egyaránt felelős.

Intézkedésem

A jelentésemben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásság bekövetkezése lehetőségének jövőbeni megelőzése érdekében – az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján – felkérem *Budapest Főváros Kormányhivatala XVI. kerületi Gyámhivatala vezetőjét*, hogy – annak garanciális jelentősége miatt – eljárásai és döntései során fordítson fokozott figyelmet a Ket. 33. § (1) bekezdésében előírt ügyintézési határidő betartására.

Budapest, 2014. március

Székely László sk.